

Warszawa, 28 listopada 2022 r.

Beata Faracik
Prezeska Zarządu
Polski Instytut Praw Człowieka i
Biznesu Sygn.:PIHRB/2022/32a

**Szanowny Pan
Waldemar Buda
Minister Rozwoju i Technologii**
Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Temat: Przyjęcie dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Szanowny Panie Ministrze,

Zwracam się do Pana w imieniu 50 organizacji społeczeństwa obywatelskiego podpisanych pod niniejszym pismem w związku ze zbliżającym się posiedzeniem Rady.

Dyrektywa w sprawie należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (CSDDD) ma potencjał, by przynieść korzyści zarówno obywatelom jak i przedsiębiorstwom, państwom i planecie. Jeśli zawarte w niej przepisy będą silne, będą chronić prawa człowieka, środowisko i klimat; przyczynią się do stworzenia stabilnej gospodarki poprzez poprawę jakości życia pracowników i osób zależnych od biznesu, zapobieżenia kryzysom gospodarczym i klimatycznym oraz umożliwią urzeczywistnienie sprawiedliwości społecznej i gospodarczej.

[Pół miliona](#) obywateli, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i związków zawodowych oczekuje silnej dyrektywy, która zapewni, że firmy będą szanować prawa człowieka i środowisko oraz podejmować zdecydowane działania na rzecz klimatu. Jednak szansa na to jest coraz mniejsza.

Ponieważ Rada ma wypracować podejście ogólne na czwartkowym posiedzeniu [COMPET](#), z zadowoleniem przyjmujemy wysiłki państw członkowskich zmierzające do szybkiego działania i wyrażamy uznanie dla znakomitego przywództwa prezydencji czeskiej w zakresie opracowania wykonalnego tekstu. Jednakże, wbrew zobowiązaniom wynikającym z obowiązujących norm międzynarodowych i potrzebie wzmocnienia projektu przedłożonego przez Komisję Europejską, niektóre z propozycji zmian omawianych w Radzie dramatycznie osłabiają ten tekst. Ponad [200 organizacji](#) społeczeństwa obywatelskiego jasno określiło zasadnicze elementy, które musi zawierać dyrektywa. Obawiamy się, że kierunek obrany przez Radę jest szkodliwy dla ludzi i planety.

Zwracamy się do Pana z prośbą o wsparcie bardziej konstruktywnego początkowego stanowiska Rady, poprzez oddanie głosu 1 grudnia na rzecz podejścia ogólnego, które:

- zapewni, że dyrektywa obejmie pełny łańcuch wartości, w tym wpływ w ramach aktywności w dół tego łańcucha (downstream) oraz pełne ujęcie sektora finansowego;
- rozszerzy, a nie ograniczy zakres praw i skutków objętych dyrektywą, w tym zapewni należyłą staranność w odniesieniu do działań skutkujących zmianami klimatycznymi i konkretnych planów przejściowych;
- wzmocni przepisy dotyczące dostępu do środków zaradczych i naprawczych oraz usunie bariery w dostępie do wymiaru sprawiedliwości, z którymi często spotykają się osoby wnoszące roszczenia w sprawach dotyczących praw człowieka i środowiska związanych z działalnością gospodarczą.

W odniesieniu do tych trzech punktów pozwalamy sobie przedstawić więcej szczegółów i apelujemy o podjęcie następujących działań:

- **Zakres łańcucha wartości i włączenie sektora finansowego:**

Ograniczenie wymogów dotyczących należytej staranności wyłącznie do łańcucha dostaw (*supply chain*), w rozumieniu obejmującym wyłącznie jego „górną część” (*upstream*) lub do niedawno wprowadzonego konceptu “łańcucha aktywności” spowodowałoby pominięcie jego dolnej części (*downstream*); mimo, że wiąże się z nim szereg najpoważniejszych naruszeń. Prosimy, by zapewnił Pan, że dyrektywa obejmie cały łańcuch wartości (*value chain*), niezależnie od tego, czy działalność gospodarcza podlega systemowi licencji eksportowych. Wszelkie inne rozwiązania ograniczałyby zdolność przedsiębiorstw do uwzględnienia rzeczywistych i potencjalnych skutków ich działalności lub zaniechań (dla praw człowieka i środowiska). Niniejsza dyrektywa powinna umożliwiać pociągnięcie do odpowiedzialności przedsiębiorstw produkujących [broń](#), [środki farmaceutyczne](#), [pestycydy](#), [oprogramowanie do nadzoru](#) lub [substancje chemiczne](#) za skutki również w górnej części ich łańcucha wartości.

Dotyczy to również sektora finansowego, który odgrywa zasadniczą rolę w kierowaniu kapitału na bardziej zrównoważoną działalność i który jest podstawą działalności gospodarczej i rozwojowej na całym świecie. Dlatego też niedopuszczalne jest wyłączenie z nowej definicji "łańcucha działalności" wielu rodzajów usług finansowych, dużych funduszy instytucjonalnych i zarządzających aktywami. To wyłączenie partnerów biznesowych w łańcuchu firmy korzystającej z usług finansowych oraz wiele innych wyłączeń wyodrębnionych jedynie w odniesieniu do sektora finansowego miałyby również znaczące konsekwencje dla ludzi i planety, i byłyby sprzeczne z podstawowymi zasadami zawartymi w Wytycznych [OECD](#) i orzecznictwie [KPK](#) oraz zaprzepaściłoby wpływ instytucji finansowych na inne branże i działalność gospodarczą, który mógłby je zachęcić do bardziej zrównoważonego podejścia.

- **Zakres przedmiotowy i klimat:**

Zmiana definicji "wpływu na prawa człowieka" i drastyczne skrócenie Aneksu do dyrektywy zawierającego listę konwencji dotyczących praw człowieka grozi znacznym ograniczeniem ochrony tak praw człowieka jak i środowiska.

Apelujemy o odrzucenie wszelkich propozycji, które zawężają zakres praw człowieka w odniesieniu do których biznes odpowiada za swój wpływ, poniżej poziomu zawartego w ratyfikowanych przez Polskę konwencjach w przyszłym prawodawstwie. Aby zapobiec dalszej erozji już i tak nieadekwatnej listy zaproponowanej przez Komisję, Państwa Członkowskie muszą zamiast tego zapewnić odpowiednie uwzględnienie pełnego spektrum standarów dot. praw człowieka, ochrony środowiska i klimatu. Obowiązek zachowania należytej staranności, który nie obejmuje wszystkich praw człowieka, byłby niezgodny z [Wytycznymi ONZ](#).

Apelujemy również o zapewnienie, by firmy były zobowiązane do przeprowadzenia należytej staranności w zakresie ich wpływu na klimat oraz że wszystkie firmy muszą mieć wiarygodny plan dostosowania się do Porozumienia Paryskiego w celu ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 stopnia. Zaledwie w zeszłym tygodniu [grupa ekspertów na wysokim szczeblu ONZ](#) ostrzegła, że zobowiązania klimatyczne przedsiębiorstw, w tym plany przejściowe, mogą stać się jedynie narzędziem greenwashingu, jeśli nie będą oparte na jasnych kryteriach. Rzetelnie przygotowany plan powinien zawierać cele w zakresie redukcji emisji w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej, obejmować cały łańcuch wartości oraz emisje zakresu 1, 2 i 3, a także nie opierać się na off-settingu. Przyszłe koszty ponoszone przez przedsiębiorstwa w związku ze stratami i szkodami spowodowanymi załamaniem klimatu znacznie przewyższą koszty niezbędne do łagodzenia zmian klimatu teraz.

- **Dostęp do środków zaradczych i wymiaru sprawiedliwości:**

Sama Rada - w swoich [konkluzjach z 2020](#) r. dotyczących godnej pracy - wezwała Komisję do aktywnego wykorzystania zaleceń Agencji Praw Podstawowych UE (FRA) dotyczących wdrożenia III filaru UNGP. Jednak w kompromisowym tekście całkowicie pominięto powtarzane zalecenia dotyczące dostępu do sprawiedliwości w sprawach dotyczących biznesu i praw człowieka. W latach [2017](#), [2020](#) i [2022](#) FRA wraz z Europejskim Instytutem Prawa zalecały uwzględnienie takich środków jak ograniczenia czasowe, odwrócenie ciężaru dowodu, powództwo zbiorowe i wzmocniona pozycja ofiary. Obecnie należy je uwzględnić w art. 22. Zapisy takie umożliwiłyby Państwom Wzłonkowskim wypełnienie ich międzynarodowych zobowiązań z zakresu praw człowieka w ramach działań dot. filaru III UNGPs w zakresie poprawy dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla ofiar krzywd i szkód wyrządzonych przez przedsiębiorstwa.

Z zadowoleniem przyjmujemy fakt, że w projekcie kompromisowego tekstu wyjaśniono, że przedsiębiorstwo wyrządzające szkodę poprzez niedopełnienie obowiązków w zakresie należytej staranności ponosi odpowiedzialność solidarną z innymi sprawcami, a ofiary mają prawo do pełnego odszkodowania. Jednakże, aby było to skuteczne w praktyce, art. 22 powinien wyjaśniać, że przedsiębiorstwa są również odpowiedzialne za szkody spowodowane przez podmioty, które kontrolują, oraz że w przypadku ustalenia, że niekorzystny wpływ doprowadził do szkody, to do przedsiębiorstwa należy wykazanie, że wypełniło ono swoje obowiązki wynikające z dyrektywy. W art. 22 ust. 4 należy również określić, że przepisy dotyczące odpowiedzialności cywilnej na mocy dyrektywy nie wykluczają ani nie ograniczają odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorstw na mocy innych przepisów unijnych lub krajowych.

Inne poważne bariery dla możliwości skorzystania z wymiaru sprawiedliwości, z którymi często spotykają się osoby wnoszące roszczenia w sprawach dotyczących praw człowieka i ochrony środowiska związanych z działalnością gospodarczą, także wciąż pozostają nieuwzględnione, w tym: sprawiedliwy rozkład ciężaru dowodu, okresy przedawnienia, mechanizmy dochodzenia roszczeń zbiorowych, powództwa reprezentacyjne osób trzecich, wystarczające terminy oraz środki towarzyszące zapewniające wsparcie osobom wnoszącym roszczenia.

Mamy szereg innych obaw, które przedstawiliśmy we wcześniejszej korespondencji, na spotkaniach i w kontaktach publicznych. Jesteśmy do Państwa dyspozycji w przypadku bardziej szczegółowych propozycji lub innych wymian. Dziękujemy za rozpatrzenie tego pilnego wniosku obywateli i obrońców praw.

W imieniu poniżej podpisanych organizacji, pozostaję
z wyrazami szacunku

1. ActionAid France
2. ActionAid International
3. Amis de la Terre France / Friends of the Earth France
4. Amnesty International
5. Anti-Slavery International
6. Business & Human Rights Resource Centre
7. Centre national de coopération au développement (CNCD-11.11.11)
8. CIDSE
9. Clean Clothes Campaign
10. Clean Clothes Kampagne Österreich
11. ECONOMY FOR THE COMMON GOOD
12. Environmental Justice Foundation
13. Estonian Green Movement - FoE Estonia
14. EU-LAT Network
15. European Center for Constitutional and Human Rights

16. European Coalition for Corporate Justice
17. European Environmental Bureau
18. Fair Finance International
19. Fair Trade Advocacy Office
20. Fairtrade International
21. FIDH - International Federation for human rights
22. Finnwatch
23. Focus Association for Sustainable Development
24. ForumCiv
25. Frank Bold
26. Friends of the Earth Europe
27. Friends of the Earth Netherlands/Milieudefensie
28. Front Line Defenders
29. Fundación Alboan
30. GLOBAL 2000 - Friends of the Earth Austria
31. Global Witness
32. Human Rights Watch
33. Initiative pour un devoir de vigilance
34. IUCN National Committee of The Netherlands
35. Swedish Society for Nature Conservation
36. NOAH- Friends of the Earth Denmark
37. Oxfam
38. Plataforma por Empresas Responsables
39. Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu
40. Rainforest Alliance
41. ShareAction
42. Südwind
43. Swedwatch

44. Transport & Environment
45. Treaty Alliance Austria
46. Trócaire
47. Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing
48. World Benchmarking Alliance
49. World Fair Trade Organization Europe
50. Zavod za pravično trgovino, 3MUHE

